

FAGFELLEVDERT ARTIKKEL

Referanse til artikkelen: Heine Tønnesen Vestvik, Bjørn Kjetil Larsen & Svein Erik Tuastad (2024). Samværsvurderinger i barnevernet etter EMD-dommene. *Fontene forskning*, 17(2), 60-73.

NØKKELOD: BARNEVERN, EMD, SAMVÆR, GJENFORENING, TILKNYTNING OG MEDVIRKNING

Heine Tønnesen Vestvik
Høyskolelektor,
Institutt for helse
– og omsorgsviten-
skap, Høgskulen på
Vestlandet.
heine.vestvik@hvl.no

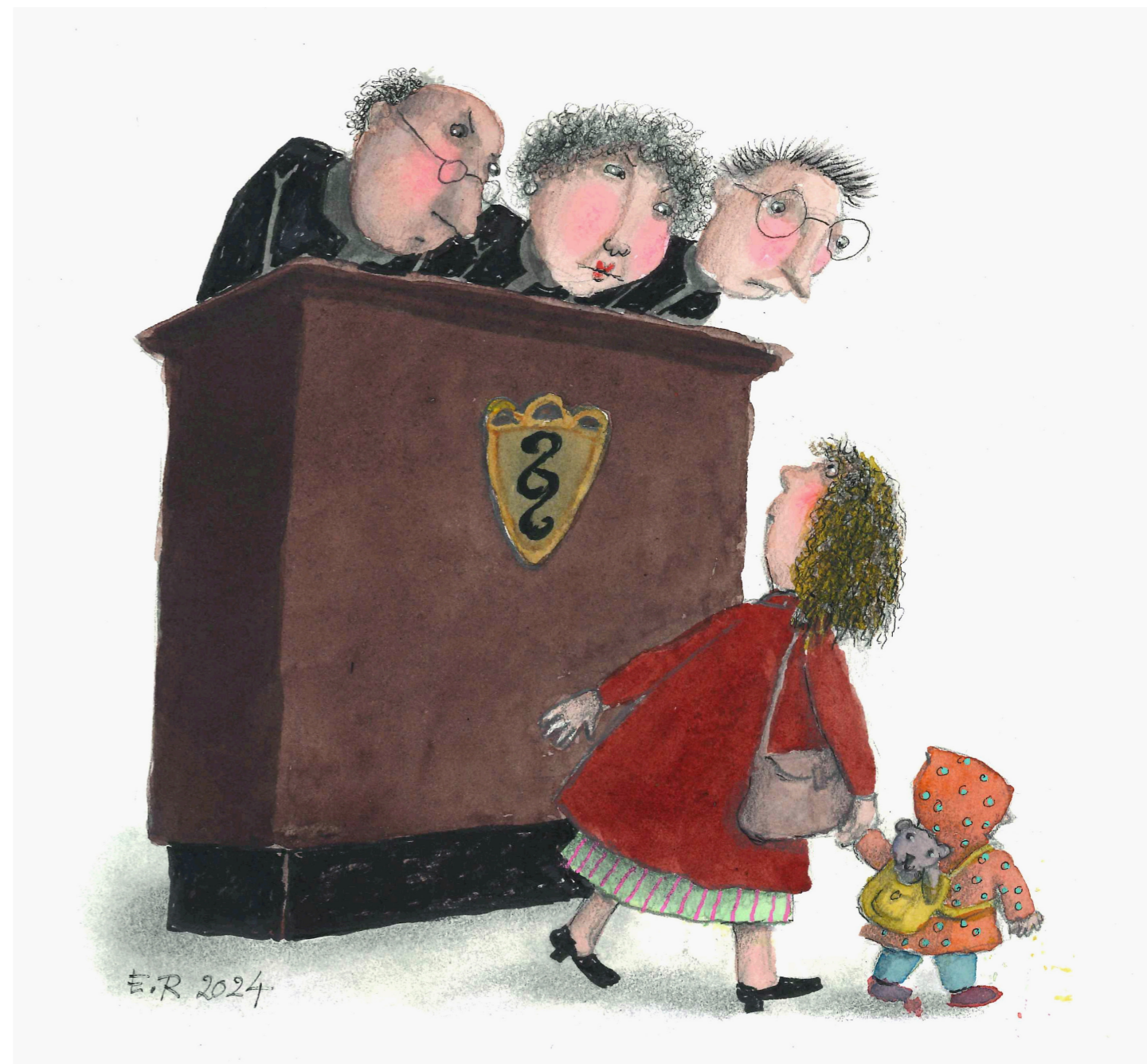
Svein Erik Tuastad
Førsteamanuensis,
Institutt for sosial-
fag, Universitetet i
Stavanger.
svein.tuastad@uis.no

Bjørn Kjetil Larsen
Førsteamanuensis i
sosialfag, Høgskulen
i Volda og Høgskolen
i Molde
bjorn.k.larsen@
himolde.no

Samværsvurderinger i barnevernet etter EMD-dommene

Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har i flere dommer funnet at norsk barnevern har krenket foreldrenes og barnets rett til familieliv i saker om samvær, adopsjon og gjenforening. Nyere undersøkelser tyder på at disse dommene har ført til endringer i barnevernets praksis, og har skapt bekymring for om sterkere vektlegging av foreldrenes interesser går på bekostning av barnets interesser. I denne studien ser vi nærmere på hvordan EMD-dommene påvirker barnevernsansattes vurderinger ved å la ansatte diskutere en tenkt case i to fokusgrupper. Funnene viser at de barnevernsansatte lot barnets behov og meninger legge premissene for vurderingene, samtidig som de diskuterte og forsøkte å ta hensyn til prinsippet om familiegjenforening i vurderingene. I den siste delen diskuterer vi hvordan utviklings- og tilknytningsteori som rådende teori i barneverntjenesten kan stå i veien for føringene fra EMD. Studien kan bidra til å kaste nytt lys over den sammensatte situasjonen barneverntjenesten står i etter EMD-dommene.

Illustrasjon: Eldbjørg Ribe

Hvilken betydning har EMD-dommene hatt for barnevernets samvæsvurderinger? I artikkelen undersøker vi ved hjelp av fokusgruppeintervju med barnevernsansatte hvordan barnets interesser vektlegges etter dommene i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD).

I perioden fra 2017 til november 2023 konkluderte EMD med at Norge har brutt foreldrenes rett til familieliv etter EMD, artikkel 8, i totalt 24 saker (Norsk institusjon for menneskerettigheter (NHRI), 2023; Stang et al., 2023). Dommene har rettet seg mot begrensninger i samvær, manglende begrunnelser, manglende gjenforeningsarbeid og raske adopsjoner, noe som har svekket de biologiske foreldrenes juridiske rettigheter og derigjennom barnets rett til familieliv (Alvik, 2021; NHRI, 2020; NOU 2023: 7; Stang et al., 2023; Vestvik et al., 2023).

Det siste tiåret er det gjennomført flere endringer og reformer i barnevernet (NOU 2023: 7). Reformene kan i stor grad sees i sammenheng med EMD-dommene, samtidig som både faglige og politiske signaler har spilt en rolle. Eksempler på endringer er ny barnevernsreform i 2022, et kompetanseløft i barnevernet (Bufdir, 2023) samt et nytt lovverk (Barnevernsloven, 2021) som blant annet presiserer barns rett til medvirkning. Sentrale endringer for samvær er at barn som plasseres under offentlig omsorg nå har krav på en egen samværsplan (Barnevernsloven, 2021, § 7-6.), og at barnevernet må planlegge gjenforening som en del av plasseringen (Stang et al., 2023, s. 51). Det har også kommet ny nasjonal retningslinje for vurdering av samværsordninger, som fremhever rettsikkerhet, gjenforeningsmål, medvirkning og barnets beste (Bufdir, 2022).

Før EMD-dommene hadde barnevern- og helsenemndene (tidligere fylkesnemndene) lagt seg på en praksis med normert standardutmåling av samvær. Det vanlige var at biologiske foreldre fikk samvær fra tre–fire til seks ganger i året (Alvik, 2021; Gerdtz-Andresen, 2020; Sørensen, 2020; Vestvik et al., 2023). Ved inngangen til 2024 hadde samværsfrekvensen

steget til åtte til tolv samvær per år, nær en fordobling i løpet av fem år (Barnevern- og helsenemnda, 2022; Stang, et al., 2023).

EMD-dommene mot Norge synes i tillegg å ha bidratt til økt forskningsinnsats om samvæsvurderinger. En ekspertgruppe nedsatt av Barne- og familiedepartementet påpekte i 2021 at det var mangelfull kunnskap om hvordan utsatte barn har det, det gjaldt både sentral informasjon om barn i fosterhjem, hvor mye samvær de har og hvordan de blir hørt (Forskningsrådet, 2021, s. 28). Det manglet forskning om hvordan barnets samvær virker inn på dets utvikling og hvilke vurderinger som ligger til grunn for beslutninger om samvær (Vestvik et al., 2023). Det er også lite kunnskap om hvordan samvær gjennomføres og hvordan barnevernet jobber med gjenforeningsmålet (NOU 2023: 7).

I en spørreundersøkelse med barnevernsledere svarte 86 prosent at EMD-dommene har ført til økning i samværet. Nesten en tredjedel, 29 prosent, svarte at de var uenige eller delvis uenige i at økningen i samvær vil være til barnets beste (Sørvig & Nogalska, 2021). Dette er én av flere indikasjoner på at flere i barnevernet er bekymret for at EMD-dommene har ført til at man nå legger mer vekt på foreldres krav om samvær enn hva barnets interesser skulle tilsi (Alvik, 2021, s. 49–51; Barneombudet, 2023, s. 48; Nordmoen & Kvalø, 2023).

Med dette som bakgrunn ønsket vi å undersøke hvordan dommene fra EMD spiller inn på barnevernsansattes samvæsvurderinger og hvordan barnevernsansatte vektner barnets interesser og behov opp mot foreldreinteressene. Problemstillingen er: *Hvilken betydning har dommene i EMD for barnevernets samvæsvurderinger?*

Studien baserer seg på to fokusgruppeintervjuer der deltakerne diskuterer samvær med utgangspunkt i en tenkt case. Med utgangspunkt i disse diskusjonene undersøker vi i hvilken grad barnevernet tilpasser seg kravene fra EMD, og om eventuell tilpassning skjer på bekostning av norsk barneverns tradisjonelle vektning av barnets interesser og behov.

Vi drøfter deretter våre funn ut fra perspektiver på norsk barnesentrisme, medvirkning i barnevernet og tilknytningsteori.

FORSKNING

Flere studier viser at det har skjedd en økning i samværsfrekvensen i de senere årene, spesielt siden 2018. I flere analyser og rapporter har en lagt til grunn at endringen i fastsettelsene av samvær henger sammen med EMD-dommene (Gerdtz-Andresen, 2020; Stang et al., 2023; NOU, 2023:7). Økning i samværsfrekvensen blir særlig knyttet til sterkere vektning av gjenforeningsmålet (Alvik, 2021; Gerdtz-Andresen, 2020).

Forskere har også undersøkt hvordan barn og foreldre opplever samvær (Stang et al., 2023) og hvordan en best mulig kan legge til rette for samvær, spesielt med tanke på individuelle vurderinger av barnets beste (Stang et al., 2023, Aamodt & Sommerfeldt, 2022). Internasjonal og norsk forskning viser at gode samværsordninger bidrar til positiv utvikling for barnet, mens konfliktfylte samvær kan være skadelig for barnet (Selwyn & Lewis, 2023, Stang & Baugerud, 2018; Stang et al., 2023).

Forskningsprosjektet «Samvær etter omsorgsovertakelse 2020–2022» viser at samværspraksisen er variert og ofte fungerer godt, selv om foreldre ofte ønsker mer samvær enn barna (Stang et al., 2023). Flere undersøkelser viser at samværspraksisen i Norge er mer restriktiv enn i Sverige og Danmark; i Norge legger en større vekt på barnets beste enn på gjenforeningsmålet, som står sterkere i våre naboland (Stang et al., 2023). Samværsfrekvensen i Norge er lav sammenlignet med andre europeiske land, for eksempel viser tall fra England at 40–50 prosent av barn under offentlig omsorg ser foreldrene sine ukentlig (McDowell et al., 2019; Selwyn & Lewis, 2023; Stang et al., 2023).

Flere forskningsfunn peker på at barn ønsker å medvirke og få si sin mening om samvær (Stang et al., 2023; Selwyn & Lewis, 2023), men det er usikkert hvor ofte barn faktisk blir spurt om sin mening

om samvær, eller hvor reell medvirkningen faktisk er (Forskningsrådet, 2021; Strandbu & Vis, 2023). Stang et al. (2023) påpeker at barnets mening ofte tolkes som uttrykk for hva som er barnets beste, og viser til FNs barnekomite som understreker at å ivareta barnets beste forutsetter at barnet blir lyttet til (Barnekonvensjonen, 1989; Stang et al., 2023).

TEORI: KARAKTERISTISK BARNESENTRISME

Barnesentrisme er beskrevet som et karakteristisk trekk ved det norske barnevernet (Falch-Eriksen & Skivenes, 2019; Aadnanes & Syrstad, 2021). Barnesentrisme innebærer at lovverk og praksis sterkt vektlegger barnets interesser, også når barnets interesser står i spenning til foreldre- og familieinteresser. De senere årene har medvirkning og sterkere barnrettigheter forsterket det norske barnevernets barnesentrisme i et komparativt perspektiv (Berrick et al., 2023). Slik vi oppfatter det, kommer barnesentrismen til uttrykk gjennom vektlegging av barnets interesser og medvirkning, og gjennom det kunnskapsgrunnlaget som ofte begrunner beslutninger i barnevernet.

Barns medvirkningsrett i det norske barnevernsystemet er styrket flere ganger i lovverket og har fått stor oppmerksomhet både i barneverntjenesten og politisk (Hestbæk et al., 2023). Barn skal kunne uttrykke sin mening, deres mening skal vektlegges ved beslutninger, og de har rett til informasjon. Forskning viser likevel at barns medvirkning ikke alltid er garantert i norske barnevernssaker, selv om den nye barnevernsloven presiserer denne retten ytterligere (Strandbu & Vis, 2023).

Barnesentrisme i barnevernet gjenspeiler et samfunn hvor barnets interesser allment står sterkt, og barnevennlighet er en del av samfunnsmentaliteten (Aadnanes & Syrstad, 2021). Barns velvære er et sentralt tema i en stadig mer bindende normativ-politisk offentlig diskurs, slik Falch-Eriksen & Skivenes (2019) uttrykker det. Komparative studier viser at barns interesser er framstående i de norske og nordiske velferdsordningene og i utdanningspolitikken. Barnesentrismen vises også gjennom rettsutviklingen

og fortolkningen av foreldrenes plikter overfor barna. Forpliktelsene er komparativt sett sterke og vitner om en demokratisering over tid i forholdet mellom barn og foreldre i de nordiske samfunnene (Berwick et al., 2023; NOU 2017: 6, s. 34).

Barnevernets kunnskapsgrunnlag har også i stor grad en barnesentrisk orientering (Hennum, 2015), og fagmiljøet har de siste tiårene vurdert tilknytningsbehovene som viktigere enn biologiske prinsipper (Hennum, 2023). I NOU 2012: 5 blir det for eksempel tilråddet at «det utviklingsstøttende tilknytningsprinsipp» skal stå over det biologiske prinsipp i tilfeller der små barn har svak tilknytning til de biologiske foreldrene (Mørch & Raundalen, 2019; NOU 2012: 5; Rød, 2012). Utviklingspsykologiske og tilknytningsteoretiske perspektiver dominerer fortsatt det kunnskapsgrunnlaget barnevernet legger til grunn for sine beslutninger (Hennum, 2023; Lorentzen, 2019). Å bevare barns stabilitet til omsorgspersoner de har utviklet tilknytning til, blir sett som viktigere enn å bevare kontinuitet i forholdet til foreldrene (Christiansen & Kojan, 2023, s. 24). Ifølge tilknytningsteorien vil hyppigheten og kvaliteten på kontakten med barnet avgjøre hvordan tilknytningen til omsorgspersonen utvikler seg, og barnet vil rangere ulike omsorgspersoner inn i sitt eget tilknytningshierarki avhengig av denne kontakten (Vestvik et al., 2023).

Samtidig slår nyere tilknytningsforskning fast at barn er i stand til å forme tilknytning til flere omsorgspersoner, og at de ikke nødvendigvis må beskyttes mot flere omsorgspersoner begrunnet med et tilknytningsperspektiv (McDowell et al., 2019). I England begrunner en nettopp hyppig samvær med foreldre med tilknytningsteori (McDowell et al., 2019). En nylig forskningsoversikt peker på at et såkalt desorganisert tilknytningsmønster, som har vært antatt å være svært skadelig for barnets utvikling, har lave sammenheng med skjevutvikling enn først antatt (Granqvist et al., 2017; Forslund et al., 2021). Dette viser at tilknytningsteorien kan brukes til å argumentere både for økning og for reduksjon i samværsomfanget, og at teorien ikke er fastlåst, men under stadig utvikling.

I denne studien er vi opptatt av hvordan barnesentrisismen kommer til syne i vurderingene, og om den eventuelt tones ned med EMD-dommene som nytt bakteppe. I drøftingen vil vi komme inn på hva funnene indikerer om endringer og kontinuitet når det gjelder vekten på barnets interesser, medvirkningsaspektet og tilknytningsteoriens posisjon innenfor barnevernet.

METODE

Studien har et sosialkonstruktivistisk vitenskapelig fundament der utgangspunktet er at mennesker har meningsfulle grunner for å handle og for å ytre seg som de gjør, og at som forskere må vår rekonstruksjon av sosiale fenomener først og fremst skje gjennom forstående fortolkning (Bukve, 2021, s. 72). Vi legger derfor til grunn at deltakerne befinner seg i en samfunnsmessig kontekst, der den sosiale virkeligheten er konstruert av deltakerne, og at både de og vi som forskere er formet av sosiale prosesser i måten vi forstår saker på (Jenssen, 2023).

Utvalg

Vi har gjennomført to fokusgruppeintervjuer. Det var fem deltakere i den ene gruppa og tre i den andre. Rekrutteringen var delvis strategisk ved at vi dannet fokusgrupper fra en middels stor og en mindre barneverntjeneste for å få en viss bredde blant deltagerne. Alle deltagerne var kvinner, og alle var enten barnevernspedagoger eller sosionomer. Deltakerne i gruppene utfører samværsvurderinger som del av sin arbeidshverdag, og de utgjorde delvis allerede eksisterende team på sine arbeidsplasser.

Fokusgruppe med bruk av vignett

Vurderinger av samvær foretas som oftest i team hvor en diskuterer seg frem til en skjønnsmessig og faglig begrunnelse i kollegiet (Aamodt & Sommerfeldt, 2022), og til slutt oppnår felles eller kollegial skjønnsmessig enighet (Jørgensen & Heggen, 2020). Fokusgruppe som metode har trekk som ligger nært opp til slik samtaleprosesser foregår i praksis, noe som gjorde metoden egnet til vårt formål. Interak-

sjon i grupper bidrar til å generere data fordi prosessen tar form av en felles skjønnsvurdering der kontaktpersonene sonderer og tilpasser sine meninger til gruppediskusjonen (jf. Tjora, 2021). Metoden er derfor godt egnet til vårt formål om å undersøke vurderinger og vektingen av meninger og argumentasjon i vurderingene. Bruk av fokusgruppemetoden kan bidra til at en kommer tett på den faglige praksisen, ved å minske skillet mellom uttalelsene om praksis og faktisk praksis (Erfanian et al., 2020).

Vignetter er korte konstruerte kasus med hypotetiske karakterer i en spesifikk kontekst som informantene skal vurdere og ta stilling til (Finch, 1987). Metoden er spesielt egnet for å gi et bilde av informantenes skjønnsmessige vurderinger (Eskelien & Caswell, 2006). Prinsippet i metoden er at alle informantene får samme informasjon, og dermed har et likt utgangspunkt for å gjøre sine vurderinger (Eskelien & Caswell, 2006; Finch, 1987).

Vi brukte en vignett (casen «Robert» før og etter nemndsbehandling), der gruppen fikk presentert en realistisk sak for fagfeltet og et åpent spørsmål om å vurdere omfanget av samvær. I casen er Roberts mor og hennes psykiske helse hovedutfordringen. Vi har valgt at Robert er fem år og kan snakke, slik at han kan uttrykke seg relativt tydelig. Før gjennomføringen av fokusgruppeintervjuene sendte vi vignetten til to uavhengige kontaktpersoner i barneverntjenesten, og brukte innspillene fra dem for å få vignetten mest mulig lik saker fra praksisfeltet.

Case Robert del 1 (Forkortet versjon):

«Robert fem år, og har vokst opp med en mor som har hatt psykiske lidelser og en far som har vært rusmisbruker i åtte år. Moren er uføretrygdet og har lite kontakt med egen familie på grunn av en arvekonflikt. Faren har kun hatt sporadisk kontakt med Robert.

Både helsesøster og barnehagen meldte bekymringer for Robert på grunn av mistanke om vanskjøtsel og bekymring for manglende utvikling. Robert har hatt lite kontakt med andre barn og virker ofte trist og energiløs. Moren har fått veiledning fra bar-

nevernet, men Roberts situasjon er blitt mer bekymringsfull. Han har ofte blitt levert gråtende i barnehagen, uklart av hvilken grunn. Han har gjemt seg når mor har kommet for å hente ham, og han har virket veldig avhengig av å sitte mye på fanget til de voksne i avdelingen. Han har fortalt i barnehagen om opplevelser som kunne oppfattes som psykisk og fysisk vold fra moren, og etter flere uttalelser om mulig vold fra mor ble han akutt plassert i et beredskaps hjem.

Barnevernet har gått inn for omsorgsovertakelse og skal foreta en samværsvurdering. Moren har avvist samtaleprosessen med barnevernet, men erkjenner at hun trenger hjelp. Faren ønsker å hjelpe, men er ikke stabil nok til å ha omsorgsansvar. Robert skal flytte inn i et fosterhjem.»

Begge fokusgruppene fikk casen utdelt og opplest, og fikk anledning til å stille oppklaringsspørsmål. Gruppene fikk følgende spørsmål: «Hvilke forhold må dere ta i betraktning når dere skal vurdere samværsomfang for Robert, og hvilket samværsomfang vil dere anbefale?» Dette er åpne spørsmål som legger opp til en bred diskusjon som kan «ta form på egne premisser» (Bratberg, 2024, s. 124). På denne måten ønsket vi å se hva deltakerne selv vektla i sin diskusjon, og hvordan de tok hensyn til barnets mening. Vignetten beskrev kun saksopplysninger, «EMD» eller for eksempel «medvirkning» ble ikke referert til. For å få frem ytterligere nyanseringer i deltakernes oppfatninger av hva som påvirker samværs spørsmålet og hvordan barnets meninger og interesser blir utfordret, fikk de følgende tilleggsspørsmål: «Hva ser dere for dere vil komme som motargumenter mot deres forslag, og fra hvem?». Etter at fokusgruppene hadde diskutert del 1 ferdig, fikk de opplest casen del 2:

Case Robert del 2 (forkortet versjon):

«Robert har nå bodd i fosterhjemmet i to år. Han har samvær med mor annenhver uke i fire timer hjemme hos henne med delvis tilsyn, og med far to timer annenhver måned i fosterhjemmet. Mor ønsker hyppigere samvær og har klaget til nemnda, mens far er

fornøyd med nåværende ordning etter å ha fullført et behandlingsopplegg for rusmisbruk.

Robert viser positive utviklingstrekk, men trenger mye støtte på skolen. Han blir ofte sliten og urolig etter samvær med mor, og uttrykker lite glede over disse møtene. Han bruker lang tid på å klemme fostermor før han går over til mor ved samvær. Fosteremor mener samværene forstyrrer hans utvikling og energi til skole og venner. Robert sier til barnevernet at han synes det er stressende å besøke mor så ofte, og han blir lei seg når han snakker om det. Samvær med far fremstår som mindre problematisk. Ofte spiller de PlayStation sammen.»

Gruppene fikk deretter de samme spørsmålene som ved casens første del. Førsteforfatter fungerte som moderator, men diskusjonene foregikk uten særlig behov for moderering i begge fokusgruppene, det var kun behov for presiseringer omkring ramme og gjennomføring av diskusjonen.

Datainnsamling

Fokusgruppene ble avholdt i egne møterom, med kun deltakerne og moderator til stede. Diskusjonene ble tatt opp ved hjelp av to separate opptakskilder for å sikre at dataene ble ivaretatt. Fokusgruppediskusjonen for hver gruppe varte i omtrent en time. Transkribering av diskusjonen ble gjennomført like etter møtene, og alt ble nedskrevet for å få med alle nyanser i analysen.

Personvern og etikk

Studien er søkt inn og godkjent av Sikt (referanse nr. 816005). Casen er en oppdiktet sak, og det er ikke personvernproblematikk knyttet til den. Barneverntjenestene er anonymiserte, og deltakerne kan ikke identifiseres. Data fra lydfiler ble kryptert og er nå ved prosjektslutt slettet. Vi har informert alle deltakere i fokusgruppene og tilhørende avdelingsleder om hovedmomentene fra funnene.

Tekstkondensering som analyse

Vi har i analysen benyttet systematisk tekstkondensering (Malterud, 2012). Vi foretok først en forelø-

pig analyse, det Malterud (2012, s. 797) kaller «bird's eye view», og noterte ned umiddelbare eller tentative temaer. Prosessen går gjennom identifisering av meningsenheter til koder. Artikkelforfatter 1 og 2 gjennomførte kodeprosessen uavhengig av hverandre, ikke for å få konsensus, men for å oppnå det Malterud (2012, s. 797) kaller «wider analytic space». Dette innebar å dele koder med samme meningsinnhold inn i undergrupper av temaer og så oppsummere dem med kjernesitat eller kondensatet av mening fra dataene. Analysen følger en induktiv logikk der vi gikk fra meningsenheter via koder og frem til hovedtemaer og til formulering av hypoteser og speiling av funnene opp mot teorier (Drageset & Ellingsen, 2011; Tjora, 2021).

Den systematiske tekstkondenseringen ledet fram til tre hovedtemaer: «Barnets interesser og mening i sentrum», «EMD som virksom bakgrunn» og «Vektskålene – å finne balansen». Hvert av de tre hovedtemaene bestod av flere undertemaer som

Tabell 1: Hovedtema og undertema

Hovedtema:	Undertema:
Barnets interesser og mening i sentrum	Tolkning av barnet Vurdering av behov Medvirkning direkte og indirekte Barnets perspektiv
EMD som virksom bakgrunn	Historisk bevissthet – «pendelen» har svingt Gjenforeningsmålet – utsatt på ubestemt tid Kravene fra EMD – integrering i gjeldende forståelsesramme
«Vektskålene» – å finne balansen	Tilknytningen trenger ro Relasjonen er viktig, men tilknytningen avgjør Kontakt med sønnen – avhengig av endring Risiko for skade

hadde overlappende meningsinnhold. Hovedfunnene er oppsummert i tabell 1 under. Vi vil bruke disse hovedtemaene i den videre presentasjonen av funnene.

Studiens begrensninger

Vignetten er konstruert og retningsgivende for diskusjonen (Eskelien & Caswell, 2006). For eksempel kan det innvendes at utsagn fra barnet i casen påvirket i hvor stor grad deltakerne i gruppene tok barnets interesser med i drøftingen. Dette kan svekke dataenes validitet (Bukve, 2021). Samtidig er selve premisset for metoden at det er en konstruert vignett. Vi har derfor måttet foreta noen valg om hva gutten skulle si selv og hvordan vi skulle beskrive casen.

FUNN

Barnets interesser og mening i sentrum

Et overordnet funn i studien er at det barnevernsarbeiderne tolket som barnets interesser og behov, stod over alle andre hensyn når det gjaldt hvordan gutten i casen burde følges opp. Store deler av drøftingen i gruppene var avveielser av hvorvidt det å ivareta andre hensyn, for eksempel ønsker fra mor, ville innebære å svekke barnets interesser. Vurderingen i den ene fokusgruppen da gutten var fem år og snart skulle begynne på skolen er beskrivende:

Ja, sånn at vi må ta høyde for at han, det er en del endringer som skjer i hans liv uansett, og han kommenterer at Turid fra barnehagen er den trygghetsperson han har... var sånn at vi må vi må ta... i alle fall ta høyde for det i oppstarten, for den perioden kommer til å bli vanskelig for gutten, så da er det kanskje behov for redusert samvær den perioden.. (nr. 4, FG1).

På denne måten ga situasjonsfortolkninger, der deltakerne prøvde å sette seg inn i guttens opplevelser, føringer for det de forstod som guttens interesser og behov. Det var ofte en del av fortolkningen av barnets behov at de prøvde å se situasjonen i det som kunne være guttens perspektiv, slik en informant i FG1 gjorde det (om case 1):

Her må vi jo se på hvilke... Altså hva han har uttrykt altså i barnehagen og se på... Det virker jo som en gutt som virker veldig utrygg, som søker mye oppmerksomhet. Han søker jo fanget til de voksne i avdelingen. Han griner mye når han blir levert. Han vil ikke være med hjem... (nr. 3, FG1)

Ofte gled gruppenes fortolkninger av behov, atferd og det som ble oppfattet som meningsytring, over i hverandre. Et utsagn som belyser dette, er for eksempel: «Med at han klemmer fostermor lenge i forkant og ... med ordene sine at det er litt stress å måtte dra dit hele tiden. Ja... Det han sier jo.... Veldig tydelig egentlig...» (nr. 4, FG2).

Deltakerne sammenlignet guttens uttalelser med hans atferd. Samtidig vektla de eksplisitt det barnet ytret. Da fokusgruppe to til slutt kom fram til å gå inn for mindre samvær, var de utsagnene barnet hadde ytret sentrale. En informant i denne gruppen sa om case 2: «Ja, men jeg tenker jo at..det som vi lander på nå, på grunn av barnets stemme og barneperspektivet, er veldig viktig...» (nr. 4, FG2).

Det var den samme informanten som ytret seg i disse to siste utsagnene. Men arbeidsmåten i begge gruppene hadde et kollektivt preg ved at informantene utfylte hverandre. Ofte fulgte en informant opp og fullførte et resonnement en annen hadde påbegynt. De to følgende utsagnene er eksempler på hvordan deltagerne understreket medvirkningspoenget i resonnementer: «... og vise at vi vektlegger hans synspunkter da» (nr. 1, FG2), og «... hans stemme, han er sju, han sier ganske tydelig ifra her egentlig» (nr. 3, FG1).

Utdragene ovenfor gjenspeiler hvordan det altoverskyggende hensynet i begge fokusgruppene var å identifisere barnets interesser gjennom fortolkninger av barnets utsagn og perspektiv. Gruppene tolker at barnets ytringer sammenfaller med det de oppfattet som barnets interesser i casen. Andre hensyn, for eksempel ønsker fra moren, trakk de inn i etterkant for å se om hennes ønsker kunne møtes uten at det svekket det de hadde identifisert som barnets interesser.

EMD som virksom bakgrunn

Deltakerne refererte ikke direkte til EMD i diskusjonene, men likevel viser våre funn at EMD-dommene utgjør et bakteppe som kontaktpersonene forholdt seg til. Dette kommer godt fram ved følgende kjerne-sitat:

Hvis vi tenker tilbake fem år i barnevernet, så hadde vi jo automatisk nok sikkert vurdert om det skal være fire samvær i året eller skal det være seks... i dag tenker vi jo litt annerledes, og pendelen blir jo en annen plass. (nr. 1, FG1).

Begge gruppene signaliserte at de ville vurdere hyppigere samvær nå enn hva de ville gjort tidligere, med indirekte referanser til EMD-dommene: «Jeg tenker det første vi må se litt på er jo altså gjenforening, for vi må jo ha snakket litt om det før vi setter samvær» (nr. 2, FG2). Selv om vurderingen må ta hensyn til gjenforening som det nye målet, får gjenforeningen likevel først en plass senere i prosessen: «Det er ting som tar tid da, en må tenke trappetrinn, der dette er trinn en, og en ser for seg flere trinn der det øverste trinnet er tilbakeføring til mor» (nr. 1, FG1).

Deltakerne sammenlignet eksplisitt situasjonen med hvordan det var tidligere: «Før så satt vi veldig ofte i nemnda og argumenterte for lite samvær fordi... ungene viser så store reaksjoner før og etter samvær». Vi tolker det slik at fokusgruppene opplever at en nå skal forstå samvær innenfor en ny ramme: «[Vi] er jo litt uerfaren alle der føler jeg, fordi at vi er alle inne i en ny tid og vi prøver litt nye samværsomfang» (nr. 1, FG1).

Det er verdt å merke seg at begge gruppene likevel argumenterte for en moderat samværsfrekvens. Et tegn på mulig endring i praksis viste seg ved at gjenforeningsmålet tidlig ble brakt inn i diskusjonene. Likevel argumenterte gruppene for å utsette gjenforeningen med begrunnelse i guttens egne interesser, for eksempel i utsagn som at de «ivaretar ham i forhold til utviklingstrinnet hans nå» (nr. 3, FG2). Selv om gjenforeningsmålet ble uttalt i diskusjonen, forskjøv begge fokusgruppene dette målet i til noe som måtte finne sted på et senere stadium i saken.

I andre del av casen er gutten eldre, og nemnda

har besluttet å gi mor samvær med gutten annen hver uke. Slik legges det opp til at gjenforeningsmålet blir mer oppnåelig enn i første del av casen. Men i diskusjonen i gruppene ligger gjenforeningsmålet fortsatt lengre fremme i tid: «Nei, det er jo kort tid... Vi har jo sagt på lengre sikt. Hun har ikke hatt vesentlige store endringer i livet sitt som gjør at vi kan vurdere å tilbakeføre» (nr. 3, FG2).

Det var mors manglende endring som var hovedgrunnen til å fortsatt utsette gjenforeningsmålet. Deltakerne i begge gruppene er kritiske til den samværsfrekvensen som nemnda har satt i del 2 av casen: «For det er jo veldig hyppig med samvær annen hver uke» (nr.1, FG1). Samtidig aksepterer de at gjenforeningsmålet er et fremtidig mål, som én faktor i de vurderingene de gjør: «Jeg synes det er kjempevanskelig. ... men så er jo målet her tilbakeføring, og da må man jo ha hyppigere samvær» (nr. 3, FG1).

Gruppene tok på den ene siden hensyn til føringene fra EMD og innlemmet dem i vurderingene, på den andre siden ble føringene sekundære ut ifra det de definerte som barnets primære interesser, jf. hovedtemaet «Barnets interesser og mening i sentrum». På denne måten kan vi se EMD sine føringer som en virksom bakgrunn i den kollektive skjønnsvurderingen.

«Vektskålene» – å finne balansen

Tabell 2 viser de beslutningene om samvær som gruppene kom frem til både ved fem- og syv-års alder for gutten.

En deltaker bruker begrepet «vektskålene»:

Det som jeg må ha i disse vektskålene her er jo hvor omfattende samværsomfang trenger mor og barn og far og barn for å ivareta den relasjonen de har ... Og i den andre vektskålen, så er det jo sånn hvor mye samvær tåler barn i forhold til at det er et sårbart og traumatisert barn? (Nr. 1, FG1).

Diskusjonen bar preg av å være en vektning av ulike hensyn. Gruppene etablerte tidlig en motsetning mellom gjenforeningsmålet, som slik de opplever det nå, legger føringer for dem, og barnets behov for en trygg og langvarig plassering. Denne motsetning

Tabell 2: Gruppens beslutninger om samværsfrekvens for gutten

Alder/fokusgruppe	Gruppe 1		Gruppe 2	
Case del 1, 5 år	Mor: fra 4 – 6 uker mellom hvert samvær, 3 timer	Far: 2 ganger i året, 2 timer	Mor: Hver 3. uke, 2 timer hver gang	
Case del 2, 7 år	Mor: hver 2. uke, mulighet for lengre varighet, men ikke hyppigere frekvens	Far: hver 2. mnd., 2 timer hver gang	Mor: hver 3. uke, 3 timer hver gang	Far: Hver 2. mnd., 2 timer hver gang

gen preget diskusjonen ved at begge gruppene vekslende mellom å legge vekt på det de oppfattet som guttens interesser og kravet om gjenforening. Begge gruppene kom i casens første del frem til at omtrent månedlig samvær med mor ville være nok til å møte begge disse kravene. Denne frekvensen representerte balansen i vurderingene deres. Hovedgrunnen til denne frekvensen var guttens behov for en langvarig plassering slik at han skulle ha det stabilt og falle til ro: «Det er veldig viktig å få lov å falle til ro for at han skal ha en positiv utvikling igjen» (nr. 2, FG2). Far får generelt mindre plass i diskusjonen, han regnes ikke som en omsorgsperson, men i det beste som en «slags venn» (nr. 1, FG1).

Et sentralt moment i vurderingen var å sikre eller skjerme den nye tilknytningen som skal finne sted. Dette resonnementet kommer godt fram i følgende vurdering i fokusgruppe 2: «... [når han] nå får seg et fosterhjem, da skal han falle til ro, han skal få tilknytning der i fosterhjemmet, han skal ha tilhørighet til fosterhjemmet ...» (nr. 3, FG2). Det samme resonnementet kommer frem i de begrepene gruppene brukte. Når gruppene diskuterte forholdet mellom moren og sønnen, brukte de ordet «relasjon», men når de snakket om forholdet til fosterforeldrene, brukte de ordet «tilknytning». Relasjonen til mor skal bevares, mens barnet skal utvikle ny tilknytning til fostermor. Begge gruppene påpekte at et barn og en tilknytningsperson trenger tid sammen for at barnet skal utvikle tilknytning. Gruppene vurderte at for hyppig kontakt med mor kunne sette barnets tilknytning på spill.

I del 2 av casen har mor gjort noen positive endringer i livet sitt. Selv om gjenforeningsmålet da igjen ble en del av diskusjonen, mente gruppene at endringene ikke var av en slik karakter at det forandret vesentlig på situasjonen med risiko for skade og uro for gutten ved økt samvær. Begge gruppene tolket detaljer i casen dithen at det nå hadde funnet sted tilknytning mellom gutten og fostermor, som i eksempelet der Robert klemte fostermor lenge før han gikk over til mor før samværet skulle starte. Den nye tilknytningen til fostermor blir nå et enda viktigere moment i vurderingen: «... den tilknytningen til fosterhjem og nærmiljøet som de har der, som også må vektlegges.» (nr. 1, FG1).

Gruppene åpnet i del to av casen for at mor kunne få mulighet til å utvide lengden på samværene hvis hun fikk bedret sin psykiske helse. De ville med andre ord delvis imøtekomme mors ønsker, men ingen av gruppene vurderte konkret hvordan mor kunne oppnå gjenforening på sikt. For begge gruppene var trygghet og stabilitet det som best kunne sikre Robert en ny tilknytning og derigjennom en positiv utvikling. Gruppene koblet guttens behov for tilknytning med hans ytringer, og denne kombinasjonen ble deretter et hovedargument for at «vektskålene» vipet i retning av å holde på en restriktiv samværsfrekvens.

DRØFTING

Vi har brukt begrepet barnesentrisme for å karakterisere det norske barnevernet. Barnesentrisme viser seg i en komparativt sett klar vektlegging av barnets

interesser, i medvirkning og i bruk av tilknytningsteori. Etter EMD-dommene og med utgangspunkt i våre funn, er det endring eller kontinuitet som ser ut til å beskrive dagens situasjon i barnevernet best?

Barnets interesser og medvirkning

Våre data viser at barnets interesser og mening fortsatt fikk den mest sentrale plassen i vurderingen, slik våre to fokusgrupper uttrykte det. Vektingen av barnets behov for tilknytning og tolkningen av barnets mening veide tyngst for beslutningen om samværsomfanget. Våre funn viser at gjenforeningsmålet nå har fått en plass i diskursen av samvæsvurderinger. Dette er kanskje som forventet, tatt i betraktning at barnevernet nå er pålagt å planlegge for gjenforening ved omsorgsovertakelser (Stang et al., 2023). Funnene kan tyde på at den klarere innlemmelsen av gjenforeningsmålet som vi finner i beslutningene fra nemndene (Alvik, 2021), ikke nødvendigvis vises direkte i barnevernet samvæsvurderinger. Men deltagerne i vår studie var bevisste på krav fra nemnder, og fra mor i casen, om å øke samværsomfanget.

I studien ser vi at deltakerne søkte en fleksibel fremgangsmåte for, til en viss grad, å imøtekomme kravene fra EMD, men at de likevel satte i sentrum det de oppfattet som barnets interesser (summen av tolkning av behov og mening). Funnene kan tyde på at samværspraksisen innenfor barnevernet ikke har forskjøvet seg bort fra et barnesentrisk tyngdepunkt, samtidig som situasjonen heller ikke fremstår som statisk.

Forskning har vist at barnets medvirkning ikke kan tas for gitt i norske barnevernssaker selv om barnets rett til medvirkning nå er ytterligere presisert i ny barnevernslov (Strandbu & Vis, 2023). I fokusgruppene så vi at deltakerne tolket guttens uttalelser som at han ønsket mindre samvær med mor, og at de la stor vekt på hans utsagn i begrunnelsen for begrenset samvær i vurderingene. Vektingen av barnets mening ble i våre funn den siste brikken i vurderingen som gjorde at kollegial skjønnsmessig enighet ble oppnådd.

Tilknytningsteori som dominerende perspektiv i vurderingene

I våre data ser vi at gruppene tolket guttens adferd som at han hadde en utrygg tilknytning til mor, de la for eksempel stor vekt på at han gråt når mor hentet han i barnehagen. Deltakerne vurderte at hyppig kontakt med mor ikke var forenlig med å utvikle en ny tilknytning, men tvert imot kunne være en risiko for guttens utvikling. Nicole Hennum (2023) og Per Lorentzen (2019) har vist hvordan utviklingspsykologi, og spesielt tilknytningsperspektivet, har vært rådende teoretiske perspektiver innenfor barnevernet siden slutten på 1990-tallet. I tilknytningsteorien er mor spesielt utsatt for å bli forklaringen på et barns skjeve utvikling, siden mor vanligvis blir oppfattet som den primære omsorgsgiveren (Hennum, 2023; McDowell et al., 2019). I vår studie ser vi at deltakerne la til grunn en forståelse av tilknytningsteorien som tilsier at et barn må ha begrenset samvær med flere tilknytningspersoner for å sikre tilknytningen, i dette tilfelle, med mor. Aamodt og Sommerfeldt (2022) fant også i sine undersøkelser at hyppige samvær kunne bli vurdert som risiko og trussel mot barnets utvikling.

Deltakerne i studien syntes ikke å ville gi mor en høy plass i guttens tilknytningshierarki, de anså henne snarere som en konkurrerende tilknytningsfigur som kunne forstyrre hovedtilknytningen. Dette så vi tydeligere i casens andre del. Her oppfatter deltakerne at gutten har begynnende tilknytning til fostermor, og at dette styrker argumentasjonen om å holde på en restriktiv samværsfrekvens. De brukte dermed tilknytningsbehovet som argument for å begrense kontakten med biologiske foreldre: «nå må tilknytningen vektlegges», jf. «vektskålene». Denne oppfatningen kom også fram i begrepsbruken: Gutten skal bevare sin *relasjon* til moren, men han skal få ny *tilknytning* til fostermoren.

Tilknytningsteori kan imidlertid tolkes på en annen måte og grunnlegger mer samvær og kontakt med flere omsorgspersoner. Kan dette tyde på at det er et behov for å se kritisk på hvordan en argumenterer med tilknytning i samvæsvurderinger? Hvordan skal for eksempel Robert i denne casen få sjan-

sen til å styrke sin tilknytning til sin mor og beholde henne høyt oppe i sitt tilknytningshierarki hvis de ikke skal ha hyppig kontakt? Dette er et spesielt viktig spørsmål siden det er sammenheng mellom hyppig kontakt mellom en omsorgsperson og et barn, og hvor høyt en havner i barnets tilknytningshierarki. Kanskje barnets tilknytning til nye omsorgspersoner er mer uavhengig av barnets kontakt med allerede eksisterende tilknytninger enn hva den norske samværspraksisen ser ut til å legge til grunn?

Det kan også være problematisk, slik både Lorentzen (2019) og Hennum (2023) ser det, at dominerende perspektiver som tilknytningsteori kan fortrenge andre viktige perspektiver under vurderingen av en barnevernssak. Ved å psykologisere relasjoner mellom foreldre og barn på bekostning av andre perspektiver som sosial klasse, kjønn eller etnisitet, er det risiko for å overse makt- og dominansaspekter knyttet til barnevernsbeslutningene, aspekter som også bør telle med i beslutningene (Weele & Karlsen, 2023).

KONKLUSJON: KONTINUITET OG ENDRING

Avslutningsvis kan vi konkludere med at studien finner tegn til både kontinuitet og endring i hvordan EMD-dommene spiller inn på samvæsvurderingene. Kontinuiteten viser seg ved at den tradisjonelle norske barnesentrismen synes å gjøre seg gjeldende i vurderingene gjennom at deltakerne la vekt på barnets interesser, medvirkning og tilknytningsteori.

Studien kan tyde på at en i barnevernet fortsatt setter barnets interesser først. En tolkning av våre data kan være at EMD-dommene ikke i særlig stor grad har påvirket tyngden i de ulike «vektskålene». Når barnets interesser først er fortolket og definert, blir de retningsgivende for vurderinger av andre hensyn.

Våre funn kan også tyde på at en endring har funnet sted. EMD-dommene er nå et bakteppe som barnevernet må forholde seg til i vurderinger av samvær. Dette gjør at en i større grad må godta økt samværsomfang, og prøve å få til fleksible og imøtekompende løsninger for foreldrene med tanke på en mulig gjenforening. I 2021 ble kun 216 av ca. 12000 plasserte barn tilbakeført til sine biologiske foreldre (NOU 23:7). Hvis barnevernet skal klare å nå gjenforeningsmålet i flere saker, vil kanskje føringene som ligger i dommene fra EMD fungere som en drivkraft for å oppnå dette.

I den komplekse situasjonen som barnevernet befinner seg i, vil samarbeid med aktuelle forskningsmiljøer være viktig. Tilknytningsteorien og erkjennelsen av barns behov for å ha faste, stabile omsorgspersoner står sterkt innenfor barnevernet. Samtidig vet vi at barns tilknytningssystem både er ganske robust og fleksibelt. Det norske barnevernet kan kanskje oppnå gjenforeningsmålet i flere saker dersom en jobber mer systematisk ut fra tanken om at alle omsorgspersoner som er viktige for barnet, bør inkluderes i barnets tilknytningshierarki.

SUMMARY

Visitation Assessments in Child Welfare Services Following ECHR Judgements

The European Court of Human Rights (ECHR) has found in several judgments that Norwegian child welfare services have violated the parents' and child's right to family life in cases concerning visitation, adoption, and reunification. Recent studies suggest that these judgments have led to changes in child welfare practices, raising concerns that a stronger emphasis on the parents' interests may come at the expense of the child's interests. In this study, we examine how the ECHR judgments influence child welfare workers' assessments by having them discuss a vignette in two focus groups. The findings showed that the child welfare workers allowed the child's needs and opinions to set the premises for their assessments while also discussing and attempting to consider the principle of family reunification in their evaluations. In the final part, we discuss how developmental and attachment theory, as the prevailing theory in child welfare services in Norway, may be an obstacle to the guidelines from the ECHR. The study can help shed new light on the complex situation faced by child welfare services following the ECHR judgments.

KEYWORDS: Child welfare, ECHR, access, reunification, attachment and participation

REFERANSER

- Alvik, I.** (2021). *Samvær etter omsorgsovertakelse - en undersøkelse av praksis fra fylkesnemnder og lagmannsretter* (Skriftserie 2021 nr. 4). OsloMet - storbyuniversitetet.
- Barne- og Familiedepartementet.** (2024). *Barns rett til medvirkning i barnevernet* (FOR-2023-10-12-1631) [Forskrift]. Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2023-10-12-1631>
- Barneombudet** (2023). *Blod er ikke alltid tykkere enn vann: Rapport om barn i fosterhjem*. Barneombudet.no
- Barnevernsloven** (2021). *Lov om barnevern* (barnevernsloven). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>
- Barnevernloven** (1992). *Barnevernloven* (Lov om barneverntjenester). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>
- Berrick, J., Dickens, J., Pösö, T. & Skivenes, M.** (2016). Time, institutional support, and quality of decision making in child protection: A cross-country analysis. *Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance*, 40(5), 451-468. <https://doi.org/10.1080/23303131.2016.1159637>
- Berrick, J., Skivenes, M., & Gilbert, N.** (2023). *The Oxford Handbook of Child Protection Systems*. Oxford University Press.
- Berrick, J. D., Gilbert, N. & Skivenes, M.** (2023). Child Protection Systems: A Global Typology. I J. Berrick, M. Skivenes, & N. Gilbert, (Red.), *The Oxford Handbook of Child Protection Systems* (s. 943-969). Oxford University Press.
- Berrick, J. D., Dickens, J., Pösö, T. & Skivenes, M.** (2015). Children's involvement in care order decision-making: A cross-country analysis. *Child Abuse & Neglect*, 49, 128-141. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.07.001>
- Bjørklund, O.** (2005). Fokusgruppe, noen metodiske betraktninger. *Økonomisk fiskeriforskning*, 15, 42-50. <https://okonomiskfiskeriforskning.no/wp-content/uploads/sites/4/2014/05/Fokusgruppe-Noen-metodiske-betraktninger.pdf>
- Bratberg, Ø.** (2024). *Årsaksforklaringer i kvalitativ analyse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Bufdir** (2023). *Kompetansesatsing - kommunalt barnevern*. www.bufdir.no. <https://www.bufdir.no/prosjekter/kompetansesatsing/>
- Bufdir** (2022). *Samvær – kunnskapsbasert retningslinje for vurdering av samværsordning ved omsorgsovertakelse*. Bufdir. https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/samvar__retningslinje_for_vurdering_av_samværsordning_ved_omsorgsovertakelse#heading-contentlink-8548
- Bukve, O.** (2021). *Forstå, forklare, forandre – om design av samfunnsvitenskapelige forskningsprosjekt*. Universitetsforlaget.
- Christiansen, Ø. & Kojan, B. H.** (Red.). (2023). *Beslutninger i barnevernet*. Universitetsforlaget.
- Drageset, S. & Ellingsen, S.** (2011). Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju. *Sykepleien Forskning*, 4, 332-335. <https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2011.0027>
- Erfanian, F., Roudsari, R. L., Heydari, A. & Bahmani, M. N. D.** (2020). A narrative on using vignettes: Its advantages and drawbacks. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 8(2), 2134-2145. <https://doi.org/10.22038/jmrh.2020.41650.1472>
- Eskelinen, L. & Caswell, D.** (2006). Comparison of social work practice in teams using a video vignette technique in a multi-method design. *Qualitative Social Work*, 5(4), 489-503.
- Falch-Eriksen, A. & Skivenes, M.** (2019). Right to protection. I M. Langford, M. Skivenes & K.H. Søvig (Red.). *Children's Rights in Norway* (s. 107-135). Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/9788215031415-2019-04>
- Finch, J.** (1987). The Vignette Technique in Survey Research. *Sociology*, 21(1), 105-114. <https://doi.org/10.1177/0038038587021001008>
- FN** (1989). *FNs barnekonvensjon om barns rettigheter av 20. november 1989* (barnekonvensjonen)
- Forskningsrådet** (2021). *Ut av blindsonene – strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge*. Forskningsrådet. <https://www.forskningsradet.no/SysSiteAssets/publikasjoner/2021/bu-21-strategi-ut-av-blindsonene.pdf>
- Forslund, T., Granqvist, P., van Ijzendoorn, M. H., Sagi-Schwartz, A., Glaser, D., Steele, M., Duschinsky, R.** (2021). Attachment goes to court: child protection and custody issues. *Attachment & Human Development*, 24(1), 1-52. <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1840762>
- Gerds-Andresen, T.** (2020). Fastsettelse av samvær ved omsorgsovertakelse. *Kritisk juss*, 46(2), 125-153. <https://doi.org/10.18261/issn.2387-4546-2020-02-05>
- Granqvist, P., et al.** (2017). Disorganized attachment in infancy: A review of the phenomenon and its implications for clinicians and policymakers. *Attachment & Human Development*, 19(6), 534-558. <https://doi.org/10.1080/14616734.2017.1354040>
- Hasle, B., Olson B. H, Høiseith J. R & Kildal, C.**, (2023). Profesjonelles barnesyn – en utfordring for barnets medvirkning? *Fontene forskning*, 14(1), 4-17. <https://doi.org/10.584.876467.0982dbb42e>
- Hennum, N.** (2015). Makten i barnet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 125-138. <https://doi.org/10.18261/issn1891-1838-2015-02-05>
- Hennum, N.** (2023). Kunnskapens makt i beslutninger. I B. H. Kojan (Red) *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., s. 56-71). Universitetsforlaget.
- Hestbæk, A-D, Skivenes, M., Falch-Eriksen, A., Svendsen, I. L. & Backe-Hansen, E.** (2023). The Child Protection Systems in Denmark and Norway. I J. Berrick, M. Skivenes & N. Gilbert (Red.), *The Oxford Handbook of Child Protection Systems* (s.112-134). Oxford University Press.
- Huseby-Lie, I.** (2024). Children's perspectives on contact with birth parents: A mixed-methods systematic review. *European Journal of Social Work*, 27(3), 519-533. <https://doi.org/10.1080/13691457.2023.2235090>
- Huseby-Lie, I., Ulvik, O. S., & Aamodt, H. A.** (2024). Is participation always appropriate? Social workers' perspectives on when to exclude children from conversations about contact visits. *Child & Family Social Work*, 29(4), 971-980. <https://doi.org/10.1111/cfs.13148>
- HR** (2020). HR-2020-662-S. Lovdata. <https://lovdata.no/avgjorelse/hr-2020-662-s>
- Jenssen, D.** (2022). *Vitenskapsteori i sosialt arbeid* (2. utg.). Samlaget.
- Jørgensen, T. & Heggen, K.** (2020). Det barnevernfaglege skjønnnet og verdien av kollegiale drøftingar. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 97(4), 236-249. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2020-04-02>
- Kojan, B., Storhaug, A., Paulsen, V., Ulset, G., Fauske, H., Thrana, H., Kaasbøll, J., Halvorsen, T., Anthun, K., Lichtwarck, W., Fævelen, M. & Øverland, M.** (2021). *Barnevern og sosioøkonomisk ulikhet - sammenhenger, forståelser og ansvar*. NTNU – Institutt for sosialt arbeid. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.27932.21127>
- Kvale, S. & Brinkmann, S.** (2019). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal.
- Köhler-Olsen, J.** (2019). EMD: Strand Lobben med flere mot Norge. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(4), 341-346. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-04-07>
- Lorentzen, P.** (2019). *Mentalisering og barnevernet - en kritisk drøfting*. Universitetsforlaget.
- Malterud, K.** (2012). Systematic text condensation: A strategy for qualitative analysis. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40(8), 795-805. <https://doi.org/10.1177/1403494812465030>
- McDowell, E., McLaughtlin, M. & Cassidy, T.** (2019). Contact with Birth Parents: Hearing the Voice of the Looked After Child: Contact with Birth Parents. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 4, 194-199.
- Mørch, W. T. & Raundalen, M.** (2019). *Det biologiske prinsipp – tilbake som førende prinsipp i barnevernet*. ND Nordnorsk debatt, 27.12.19. <https://www.nordnorskdebatt.no/det-biologiske-prinsipp-tilbake-som-forende-prinsipp-i-barnevernet/05-124-21849>
- NHRI** (2020). *Hvorfor dømmes Norge i EMD - en statusrapport om barnevernsfeltet*. Norges institusjon for menneskerettigheter. <https://www.nhri.no/rapport/barnevern/>
- NHRI** (2023). *EMD- dommer mot Norge. Norges institusjon for menneskerettigheter*. <https://www.nhri.no/emd/emd-dommer-mot-norge/>
- Nordmoen, M. L. & Kvalø, K.** (2023). Barnevernet i motsatt grøft? *Fontene*. <https://fontene.no/debatt/barnevern-i-motsatt-groft-6.47.938208.911e976930>
- NOU 2020: 2** (2020). *Fremtidige kompetansebehov III: Læring og kompetanse i alle ledd*. Kunnskapsdepartementet.
- NOU 2012: 5** (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling – Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- NOU 2017: 6** (2017). *Offentlig støtte til barnefamilie*. Barne- og likestillingsdepartementet.
- NOU 2023: 7** (2023). *Trygg barndom, sikker fremtid – gjennomgang av rettsikkerheten for barn og foreldre i barnevernet*. Barne- og likestillingsdepartementet.
- Olsen, G., Oltedal, S., Hutchinson, G.S.** (2023). *Teorier i sosialt arbeid*. Universitetsforlaget
- Prop. 73 L** (2016-2017). *Endringer i barnevernsloven* (barnevernsreform). Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>
- Rød, S.** (2012). Tilknnytning trumfer blodsbånd. *Fontene*. <https://fontene.no/article-6.47.13262.0458d56odf>
- Statens Helsetilsyn** (2019). *Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernssaker*. (Rapport fra Helsetilsynet, unummerert). Helsetilsynet. https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unummerert_gjennomgang_106_barnevernssaker.pdf
- Selwyn, J. & Lewis, S.** (2023). Keeping in touch: Looked after children and young people's views on their contact arrangements. *Adoption & Fostering*, 47(2), 120-137. <https://doi.org/10.1177/03085759231170879>
- Sethre, K. A. & Seim, S.** (2023). Små barns muligheter til medvirkning i barnevernets undersøkelser. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 100(1), 36-52. <https://doi.org/10.18261/tnb.100.1.4.10.1177/09589287221088172>
- Smith, L.** (2016). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Barnekonvensjonen: barns rettigheter i Norge, 17-31.
- Stang, E. G., Backe-Hansen, E., Baugerud, G.-A. & Rugkåsa, M.** (2023). *Samvær i praksis - hovedrapport fra prosjektet «Samvær etter omsorgsovertakelse»* (Skriftserie 2023, nr. 1). OsloMet - storbyuniversitetet.
- Stang, E. G. & Baugerud, G. A.** (2018). *Samvær etter omsorgsovertakelse – en barnevernfaglig og juridisk utredning*. (Skriftserien, OsloMet, Rapport 2018 nr. 10). OsloMet – storbyuniversitetet.
- Strandbu, A. & Vis, S.A.** (2023). Barns deltagelse i beslutningene. I B.H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., s. 174-196). Universitetsforlaget.
- Sørensen, C. B.** (2020). «Langvarige fosterhjems plasseringer og forholdsmissighetskravet i EMK art 8». *Lov og Rett* (2), 103-122.
- Sørvig, Ø. & Nogalska, Z.** (2021). *Barnevernledere svarer – en rapport basert på barnevernledernes vurderinger av egne tjenester*. SOS Barnebyer.
- Tjora, A.** (2021). *Kvalitative forskningsmetoder – i praksis*, (4. utg.). Gyldendal.
- Vestvik, H., Engelsen, A. O. & Kvello, Ø.** (2023). *Samvær mellom barn og biologiske foreldre: etter plassering utenfor hjemmet*. Universitetsforlaget.
- Weele, J., van der & Karlsen, K.** (2023). *Analyse i komplekse barnevernssaker*. Gyldendal Akademisk.
- Aadnanes, M. & Syrstad, E.** (2021). *Barnesentrering og risikoorientering i det norske barnevernet: Utfordringer i profesjonell praksis i saker med alvorlig vold eller omsorgssvikt*. Barn – forskning om barn og barndom i Norden, 39(2-3), 135-150. <https://doi.org/10.5324/barn.v39i2-3.3780>
- Aamodt, H. A. & Sommerfeldt, M. B.** (2022). Hvordan besluttes samvær mellom foreldre og barn under offentlig omsorg? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 99(2-3), 80-97. <https://doi.org/10.18261/tnb.99.2-3.2>